

Ár 2014, föstudaginn 5. desember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 85/2014**:

M og K
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og K, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 21. júlí 2014, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 20. júlí 2014. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 22. júlí 2014, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 13. ágúst 2014. Var bréfið sent sóknaraðilum, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 21. ágúst 2014, og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðilum.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 5. desember 2014.

II.

Málsatvik.

Þann 3. desember 2004 gáfu sóknaraðilar út skuldabréf nr. X að fjárhæð að jafnvirði kr. 9.450.000 í USD 30%, CHF 20%, JPY 10% og EUR 40% til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Samkvæmt skilmálum skuldabréfsins skyldi endurgreiða skuldina með 300 afborgunum á eins mánaðar fresti, þeirri fyrstu þann 1. janúar 2005.

Þann 8. desember 2004 gáfu sóknaraðilar út veðskuldabréf nr. Y að fjárhæð að jafnvirði kr. 3.400.000 í USD 30%, CHF 20%, JPY 10% og EUR 40%, til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF. Samkvæmt skilmálum skuldabréfsins skyldi endurgreiða skuldina með 300 afborgunum á eins mánaðar fresti, þeirri fyrstu þann 1. janúar 2005.

Þann 10. október 2008 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfanna þar sem tilteknum fjölda afborgana var breytt í vaxtagjalddaga. Þann 19. nóvember 2008 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfanna er varðaði frestun afborgana og vaxta, þannig að næsti gjalddagi yrði 1. apríl 2009. Fram kom að áfallnir

vextir frá síðasta gjalddaga viðkomandi láns, þann 3. nóvember 2008 til og með 1. mars 2009 skyldu leggjast við höfuðstól lánsins og mynda nýjan höfuðstól. Þann 18. mars 2009 var frestun á greiðslum afborgana og vaxta framlengd til 1. júlí 2009 og skyldu áfallnir vextir frá 1. mars 2009 til og með 1. júní 2009 leggjast við höfuðstól viðkomandi láns og mynda nýjan höfuðstól.

Þann 23. júní 2009 var enn á ný gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfanna og fóru þau bæði í greiðslujöfnun. Þá var þrívægis gert samkomulag um tímabundna breytingu á greiðslutilhögun beggja skuldabréfa þar sem ákveðið var að sóknaraðilar myndu greiða mánaðarlega kr. 5.000 af hverri milljón króna upphaflegs höfuðstóls viðkomandi skuldabréfs, nánar tiltekið þann 27. júlí 2010, 2. apríl 2012 og 2. október 2012.

Þann 3. febrúar 2011 birti varnaraðili endurútreikning fyrir lánin, sem gerður var á grundvelli ákvæðis til bráðabirgða X laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, í samræmi við 18. gr. sömu laga. Þar sem sóknaraðilar hvorki staðfestu endurgreiðslufyrirkomulag skuldabréfanna né skrifuðu undir ný skuldaskjöl því til staðfestingar, tilkynnti varnaraðili sóknaraðilum að hann hefði sjálfkrafa breytt lánunum í óverðtryggð lán með jöfnum afborgunum í íslenskum krónum, í samræmi við fyrirmæli ákvæðis til bráðabirgða X laga nr. 38/2001.

Á árinu 2012 féllu tveir dómur í Hæstarétti sem varða endurútreikning gengistryggðra lána. Hluti gengistryggðra lána varnaraðila féll að mati varnaraðila, undir niðurstöðu dóma Hæstaréttar og hófst varnaraðili í kjölfarið handa við að endurreikna viðkomandi lán. Um var að ræða endurskoðun á fyrri endurútreikningi viðkomandi lána, sem gerður var í samræmi við fyrirmæli 18. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu.

Þann 11. mars 2013 sendi sóknaraðili varnaraðila bréf þar sem hann krafðist þess að varnaraðili leiðrétti lán nr. X og Y með vísan til dóma Hæstaréttar í málum nr. 464/2012 og 600/2011. Sóknaraðili kvaðst hafa reiknað stöðu samninganna miðað við forsendur Hæstaréttar og teldust eftirstöðvar framangreindra lána vera kr. 4.381.327.

Þann 19. mars 2013 birti varnaraðili endurskoðaðan endurútreikning fyrir lánin. Niðurstaðan var sú að nýr höfuðstóll láns nr. Y væri kr. 2.575.413 en uppgreiðsluvirði fyrir endurútreikning var kr. 4.639.904 og nam ofgreiðsla til útgreiðslu kr. 67.081. Nýr höfuðstóll láns nr. X var kr. 4.728.713 en uppgreiðsluvirði fyrir endurútreikning var kr. 9.615.741, og nam ofgreiðsla til útgreiðslu kr. 156.394. Voru lánin leiðrétt um þá fjárhæð þann sama dag og skyldu eftir sem áður upphaflegir eða síðar ákvarðaðir endurgreiðsluskilmálar gilda að því er varðaði lánstíma, gjalddaga og aðra tilhögun á greiðslu skuldarinnar, sbr. 5. mgr. 18. gr. laga nr. 38/2001.

Sóknaraðilar skutu málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 20. júlí 2014.

III.

Umkvörtunarefni.

Undir liðnum kröfur á kvörtunareyðublaði sóknaraðila til nefndarinnar kemur eftirfarandi fram: „*Teljum að á okkur hafi verið brotið að þurfa að greiða seðlabankavexti afturvirk.*“

Sóknaraðilar vísa til þess að af láni nr. X hafi þau greitt þann 2. júní 2009 kr. 590.528 í vaxtakostnað sem bæst hafi við höfuðstól. Af láni nr. Y hafi þau greitt þann 2. júní 2009 kr. 313.737 sem bæst hafi við höfuðstól. Varnaraðili hafi tjáð þeim að ef þau væru ósátt með þessa niðurstöðu gætu þau farið í mál.

Sóknaraðilar kveðast alltaf hafa staðið í skilum við varnaraðila. Ef eitthvað hlé hafi verið þá hafi það ekki verið á greiðslu og það hafi eingöngu verið af varnaraðila hálfu. Allar greiðslur hafi verið skuldfærðar af reikningi sóknaraðila og hafi varnaraðili tekið kr. 450 á hvert bréf mánaðarlega sem sóknaraðilar telji of mikið.

Sóknaraðilar benda á að af láni nr. X hafi þau borgað þann 2. maí 2007 kr. 2.694.568.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili virðist gera þá kröfu að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili kveðst ekki fá betur séð en að kvörtun sóknaraðila lúti einvörðungu að því með hvaða hætti varnaraðili hafi endurreiknað lán sóknaraðila á þeim tímabilum sem ekkert hafi verið greitt af lánunum, þ.e. þegar engar vaxtagreiðslur hafi verið inntar af hendi af hálfu sóknaraðila. Á umræddum tímabilum hafi varnaraðili reiknað óverðtryggða vexti Seðlabanka Íslands fyrir lánin og lagt við höfuðstól þeirra í lok umræddra tímabila.

Varnaraðili byggir á því að óumdeilt sé að á umræddum tímabilum hafi engir vextir verið greiddir af lánunum. Ástæðuna fyrir því megi rekja til þess að þann 19. nóvember 2008 og 18. mars 2009 hafi verið gerðar breytingar á greiðsluskilmálum skuldabréfanna á þann hátt að greiðslum afborgana og vaxta hafi verið frestað um tiltekinn tíma. Hafi frestunin náð yfir sjö mánaða tímabil eða frá 3. nóvember 2008 til 2. júní 2009. Það sé afstaða varnaraðila að á því tímabili hafi sóknaraðilar enga fullnaðarkvittun fyrir greiðslu vaxta, enda hafi sóknaraðilar sannanlega enga vexti greitt til varnaraðila fyrir nefnt tímabil.

Varnaraðili bendir á að tveir dómur hafi fallið í Hæstarétti á árinu 2012 sem báðir varði endurútreikning á ólögum gengistryggðum lánunum. Um sé að ræða dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011 og 464/2012. Með dómunum hafi verið talið að ákvæði 18. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu væru andstæð stjórnarskrá að því leyti sem þau lutu að afturvirkum vaxtaútreikningi, að ákveðnum skilyrðum uppfylltum. Dómarnir mæli nánar tiltekið fyrir um að lánveitanda sé óheimilt, við endurútreikning gengistryggðra lána að krefja lántaka um hærri vexti en hann sannanlega hafi greitt, enda hafi hann fullnaðarkvittun fyrir greiðslu umræddra vaxta. Mikilvægt sé að hafa í huga að ákvæði laga nr. 38/2001 standi að öðru leyti óhögguð en ákvæði 18. gr. laganna hafi að geyma fyrirmæli um hvernig uppgjöri vegna endurútreiknings gengistryggðra lána skuli háttað.

Varnaraðili vísar til þess að í ákvæði 3. mgr. 18. gr. laga nr. 38/2001 komi fram að vexti skv. 1. mgr. 18. gr. laganna, þ.e. óverðtryggðir vextir Seðlabanka Íslands skv. 1. másl. 4. gr. laganna, skuli reikna frá stofnþegi peningakröfu. Þetta megi einnig leiða af dómum Hæstaréttar í málum nr. 471/2010 og 600/2011.

Varnaraðili byggir á því að meginreglan sé sú að ólögum gengistryggð lán skuli bera óverðtryggða vexti Seðlabanka Íslands frá stofnþegi lánsins. Þetta megi ráða bæði af dómum Hæstaréttar og lögum nr. 151/2010 sem breyttu ákvæðum laga nr. 38/2001. Undantekning frá meginreglunni gildi ef lántaki teljist hafa fullnaðarkvittun fyrir greiðslu vaxta, enda hafi hann greitt í samræmi við greiðslufyrirmæli fjármálafyrirtækis.

Samkvæmt þessu sé það mat varnaraðila að við endurskoðun á endurútreikningi lána sóknaraðila sé varnaraðila skylt að endurreikna lánin með óverðtryggðum vöxtum Seðlabanka Íslands frá stofnþingi þeirra. Fyrir þau vaxtatímabil sem sóknaraðilar hafi sannanlega greitt aðra fjárhæð í vexti, í samræmi við greiðslutilkynningar varnaraðila, sé varnaraðila þó óheimilt að reikna óverðtryggða vexti Seðlabanka Íslands á lánin enda hafi sóknaraðilar í slíkum tilvikum fullnaðarkvittun fyrir greiðslu vaxta. Í tilviki vaxtatímabils 3. nóvember 2008 til 2. júní 2009 hafi sóknaraðilar, sem fyrr segir, enga fullnaðarkvittun fyrir greiðslu vaxta, enda hafi engir vextir verið greiddir til varnaraðila fyrir umrætt tímabil.

Varnaraðili kveður það mat sitt að þótt samið hafi verið við sóknaraðila um frestun á greiðslum á þessu tímabili, geti þeir ekki talist hafa fullnaðarkvittun fyrir greiðslu vaxta í skilningi dóma Hæstaréttar í málum nr. 471/2010 og 600/2011. Telja verði að þegar sú skilmálabreyting hafi verið gerð hafi báðir aðilar lagt til grundvallar rangar forsendur um fjárhæð vaxta og höfuðstóls skuldarinnar. Með síðar tilkomnum dómum Hæstaréttar og lögum nr. 151/2010 hafi komið í ljós að ákvæði skuldabréfanna og skilmálabreytinganna um vexti skyldu taka breytingum sem af þeim leiddi.

Varnaraðili tekur fram að hann sé nú aðili að ágreiningsmáli sem rekið sé fyrir dómstólum þar sem tekist sé á um hvaða vextir skuli reiknast á sambærilegu tímabili og rakið sé hér að framan, við endurútreikning, í eins konar prófmáli um þann ágreining. Þann 28. febrúar 2014 hafi dómur fallið í héraðsdómi Reykjaness í málinu og hafi verið fallist á málatilbúnað lántaka í því máli. Varnaraðili hafi þegar áfryjað niðurstöðunni til Hæstaréttar og sé fyrirhugaður málflutningur í málinu þann 22. september 2014. Því geri varnaraðili þann fyrirvara að staðfesti Hæstiréttur niðurstöðu héraðsdóms í nefndu máli, og sú niðurstaða hafi fordæmisgildi fyrir endurútreikning umþrættra lána, áskilji varnaraðili sér rétt til að endurskoða framangreinda afstöðu sína.

V.

Niðurstaða.

Undir liðnum kröfur á kvörtunareyðublaði sóknaraðila til nefndarinnar kemur eftirfarandi fram: „*Teljum að á okkur hafi verið brotið að þurfa að greiða seðlabankavexti afturvirk.*“ Sóknaraðilum voru birtir endurskoðaðir endurútreikningar fyrir lán nr. X og Y þann 19. mars 2013, þar sem einungis var miðað við vexti Seðlabanka Íslands, sbr. 4. gr. laga nr. 38/2001, á því tímabili sem ekkert var greitt af lánunum. Virðist krafa sóknaraðila því lúta að því með hvaða hætti varnaraðili hafi endurreiknað lán sóknaraðila á því tímabili, þ.e. þegar engar vaxtagreiðslur voru inntar af hendi af hálfu sóknaraðila. Frestunin náði yfir sjö mánaða tímabil frá 3. nóvember 2008 til 2. júní 2009. Hefur varnaraðili lagt þennan skilning í málið.

Samkvæmt 1. mgr. 18. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu skal peningakrafa bera vexti skv. 1. másl. 4. gr. sömu laga ef sammingsákvæði um vexti eða annað endurgjald fyrir lánveitingu eða umlíðun skuldar eða dráttarvexti teljast ógild. Hið sama á við ef samningur kveður á um verðtryggingu skuldar samhliða vaxtaákvæðum, og annað tveggja er ógilt, og skulu þá bæði ákvæði sammingsins um vexti og verðtryggingu fara eftir því sem kveðið er á um í 4. gr. Í 4. gr. laga nr. 38/2001 kemur fram að þegar greiða ber vexti skv. 3. gr., en hundraðshluti þeirra eða vaxtaviðmiðun er að öðru leyti ekki tiltekin, skulu vextir vera á hverjum tíma jafnháir

vöxtum sem Seðlabanki Íslands ákveður með hliðsjón af lægstu vöxtum á nýjum almennum óverðtrygðum útlánnum hjá lánastofnunum og birtir skv. 10. gr.

Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 471/2010 var til úrlausnar hvernig færi um vexti af skuldbindingum með gengistryggingu. Niðurstaðan var að í stað umsaminna LIBOR vaxta skyldu vextir miðast við 4. gr. sbr. 3. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Niðurstaða dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011 og 464/2012 var sú að vextir af gengistrygðum skuldbindingum töldust fullgreiddir samkvæmt fullnaðarkvittun kröfuhafa. Sá síðastnefndi gæti ekki krafið skuldara um greiðslu vaxta umfram þá erlendu vaxtaviðmiðun, sem hann hefði greitt. Rangur lagaskilningur aðila, sem lá til grundvallar lögskiptum þeirra um vaxtakjör, yrði ekki leiðréttur aftur í tímann heldur einungis vegna vaxta til framtíðar. Þessir dómar veita hins vegar ekki afdráttarlausu vísbendingu um hvernig fara ber með þegar kröfuhafi og skuldari hafa orðið ásáttir um að semja upp á nýtt um áfallna vexti.

Samkvæmt almennum reglum kröfuréttar ber skuldara að inna af hendi til kröfuhafa þá greiðslu, sem kveðið er á um í samningi milli þeirra, eftir nánari fyrirætlunum samningsins og að þeim slepptum þeim réttarreglum, sem gilda um lögskipti þeirra. Óhjákvæmileg afleiðing þeirra efnda skuldarans, sem greiðsla felur í sér, er jafnframt sú að hann losnar undan skyldu sinni og kröfuréttindin líða þar með undir lok. Þegar kveðið er á um skyldu í samningi til að greiða skuld í tilteknum áföngum, svo sem á við um lánssamninga aðilanna sem skuldabréf sóknaraðila til varnaraðila 3. og 8. desember 2004, fólu í sér gildir það sama og að framan segir sjálfstætt um hvern áfangann, sem birtist þá í mynd afborgunar eða annars konar hlutagreiðslu af umfangsmeiri skuldbindingu. Þó svo að það hafi ekki berum orðum verið sagt í fyrirnefndu skuldabréfi að sóknaraðilum bæri að inna af hendi greiðslu afborgana af höfuðstól skulda sinna og vaxta með peningum er ótvírætt eftir almennum reglum kröfuréttar að það hafi þeim verið skylt að gera. Óumdeilt er að engar slíkar peningagreiðslur fóru fram á tímabilinu sem ágreiningur í máli þessu varðar. Þess í stað sömdu aðilarnir um tiltekna frestun greiðslna sóknaraðila, sem samið hafði verið um í skuldabréfinu, þannig að áfallnir vextir bættust við höfuðstól skuldarinnar. Með þessum samningum liðu engin kröfuréttindi varnaraðila undir lok, heldur fólu þeir aðeins í sér umlíðan skulda sóknaraðila, sem greidd yrði á síðari stigum í annars konar áföngum en upphaflega hafði verið ráðgert. Sú skipan, sem leiddi af þessum samningum, geymir þannig engin þau megineinkenni greiðslu, sem að framan var getið, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 170/2014.

Að framangreindu virtu verður að hafna kröfum sóknaraðila í máli þessu.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M og K, á hendur varnaraðila, F., er hafnað.

Reykjavík, 5. desember 2014.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Oddur Ólason